

پروژهی ناشتی ناخه‌وه (به‌رنگرتن له‌وزهی تووندوتیژی له کارمادا) ... مه‌هاباد قه‌رده‌اغی - به‌شی یه‌که‌م

پیشه‌کی:

ده‌نگوباسه‌کانی جیهان له هه‌موو که‌نال‌ه‌کانی راگه‌یانده‌وه تووندوتیژییه پیاوه‌کراوه‌کان ده‌گێرنه‌وه و پیشانی ده‌دن. له هه‌موو جیگایه‌ک تووندوتیژی هه‌یه، به‌لام له رۆژه‌لاتی ناوه‌راستدا گه‌یشته‌وه ئاستیکی بێند و له عێراقیشدا گه‌یشته‌وه لوتکه.

له عێراقدا، به تایبەت له چل سالی رابردوودا هه‌موو شیوازه‌کانی تووندوتیژی دژ به تاکه‌کسه‌س و گروپه‌کان ئه‌نجام درا و کۆمه‌ڵکوژییه‌کانیش له هه‌ره ترسناکترین جوهره‌کانی تووندوتیژی بوون که رژیمی ئه‌وسا پیاوه‌ی ده‌کرد. له دوا‌ی روخانی رژیمیسه‌وه نواندنی تووندوتیژی به جوهر و شیوازی تر هه‌ر به‌رده‌وامه.

تووندوتیژی وزه‌یه‌کی نێگه‌تیفه و خۆی به‌ره‌م ده‌هێنێته‌وه، وای لێهاتوه له‌و ولاته‌دا که ناوی عێراقه تا‌قه وزه‌یه‌کی پۆزه‌تیف نه‌ماوه و

مروفت رۆژانه له ئالوگۆری وزه‌یه‌کی ره‌شه. مه‌خابن وا پیشبینی نا‌کریت له سالانیکی که‌می داها‌توودا تووندوتیژی بنبر ب‌کریت، له‌به‌ر هۆیه‌کی زانستی، چونکه تووندوتیژی و تاوان بووه به به‌شیکی سه‌ره‌کی له کارمای مروفتی عێراقی و ولاتی عێراق. هه‌ر خوویه‌کیش له کارمای گشتی خه‌لکی ولاتی‌دا جیگه‌ی گرت، چاره‌سه‌رییه‌که‌ی ئاسان نییه. مه‌به‌ست له کارما، ئه‌و کیلگه‌ رۆحیه‌ی مروفته، که به‌رپرسیاره له دان و ستانی وزه و چه‌شنی کۆمپووته‌ریک هه‌رچی زانیارییه له‌باره‌ی کار و ره‌فتاری هه‌ر که‌سیکه‌وه، تییدا تو‌مار ده‌بیت.

سروشتی وزه وایه که ده‌سورپه‌ته‌وه، دان و ستان ده‌کات، خۆی به‌ره‌م ده‌هێنێته‌وه و که‌م و زیاد ده‌کات. چ هی پۆزه‌تیف و چ هی نێگه‌تیف هه‌مان سروشتیان هه‌یه. له عێراقدا زیاتر له چل ساله کارمای مروفته‌کان تزیین له وزه‌ی نێگه‌تیف و یه‌ک له یه‌کتی و ده‌ده‌گرئ و ده‌یداته‌وه، له‌م ئالوگۆری نیوانیاندا تاوانی بچووک و تاوانی گه‌وره و گه‌وره‌تر و جاری واش هه‌یه کاره‌سات و مه‌رگه‌ساتی زور ترسناک پروو ده‌دات. ولاتی‌ک که له ئاشتی‌دا بژی و ئاسایش تییدا به‌ره‌راره‌ی بیت، خه‌لکه‌کەشی جوهره‌کانی وزه‌ی پۆزه‌تیف و گه‌ش به‌ره‌م ده‌هێنئ و له ئالوگۆری ئه‌و وزه‌یه‌دا دا‌هێنان و گه‌شه‌سه‌ندن دیته ئاراوه. کارمای مروفته‌کانی ولاتیکی له ئاشتی‌دا سه‌قامگیر، کارمایه‌کی پاک و بێگه‌رده، بۆیه مروفت ده‌توانئ پیشبینی به‌رده‌وامی ئاشتی و به‌رده‌وامی گه‌شه‌سه‌ندن و دا‌هێنان و وه‌به‌ره‌یانی وزه‌ی پۆزه‌تیف له‌و ولاته‌دا بکات. ئه‌و ولاته‌شی که شه‌ر و ئازاوه و نا‌ارامی تی‌دایه، کارمای گشتی ئه‌و ولاته‌ نێگه‌تیفه و خه‌لکیکی نا‌ارام و نا‌رازی و نابه‌خته‌وه‌ر له‌ناویدا ئالوگۆری وزه‌ی نا‌ارامی ده‌که‌ن و به‌رده‌وامبوونی ئه‌مه‌ش به‌مانای به‌رده‌وامی شه‌ر و ئازاوه‌یه له‌و ولاته.

باشووری کوردستان له سه‌رده‌می‌دا که کۆلۆنی عێراق بوو، وه‌ک ولات کارمایه‌کی نێگه‌تیفی هه‌بوو. مروفتی کورد له‌و ده‌مه‌دا دوو جوهر وزه‌ی به‌ره‌م ده‌هێنا و دان و ستانی پێ‌ده‌کرد. رژیمی به‌عس به‌ به‌رده‌وامی و به شیوه‌یه‌کی سیسته‌ماتیک نه‌فهرت و مه‌رگ و نه‌خۆشی و ترس و تو‌قینی بو‌خه‌لکی کوردستان ده‌نارد و کارمای مروفتی کوردی پر ده‌کرد له وزه‌ی ره‌ش و نێگه‌تیف که باری ده‌روونی و رۆحی خه‌لکی کوردستانی وێران ده‌کرد، به‌لام له لایه‌کی دیکه‌وه شو‌رش و پێشمه‌رگه و خه‌بانکردن له پێناوی ئاساییکردنه‌وه‌ی بارودۆخه‌که له لایه‌ن هێزی رزگاریخوازی کورده‌وه له ئارادا‌بوو، که له به‌رامبه‌ردا وزه‌ی به‌رگری و به‌ره‌نگاری بو‌خه‌لکی کورد ده‌نارد و ئه‌م وزه‌یه‌ش له به‌شیکی دیکه‌ی کارمای خه‌لکدا

ئهو نووسینه‌ی له کوردستان نیت دا بلاوده‌کرینه‌وه، بیروبو‌چوونی خاوه‌نه‌کانیان، کوردستان نیت لێی به‌رپرسیار

نییه.

جیگه‌ی ده‌درایه و جوړیک له هاوسه‌نگی بو دروست ده‌کرد. کاره‌ساته‌کانی وه‌کو ئه‌نفال و کیمیا‌بارانی هه‌له‌بجه کارمای هه‌موو مرۆفیکێ کوردیان ته‌واو ره‌ش کرده‌وه، له ناوه‌پاستی هه‌شتاکانه‌وه به تاییهت تا سالی راپه‌پین کارمای مرۆفی کورد به گشتی به وزه‌ی ترس و تو‌قین گه‌مارۆ درابوو. راپه‌پینی به‌هاری 1991، که کۆتایی به به‌شیک له سیسته‌می به‌عس هی‌نا له کوردستاندا، خو‌شییه‌کی بی‌ئه‌ندازه‌ی دروست کرد و به لی‌شاو وزه‌ی پۆزه‌تیف له ده‌روونی مرۆی کورد هه‌له‌ده‌قو‌لی و له‌دایک ده‌بوو. ئه‌م وزه‌یه‌ش له نیوان خه‌لکدا ده‌سوپایه‌وه و خو‌ی به‌ره‌م ده‌هینایه‌وه. به باوه‌ری من له سه‌ره‌تای سالی راپه‌پیندا کارمای مرۆفی کورد تا راده‌یه‌کی باش پاک بووه‌وه و جو‌ره دل‌نیا‌یه‌ک رووی له ده‌روونی خه‌لکی به‌شی رزگارکرای کوردستان. به‌لام کاره‌ساتی کو‌په‌وه‌ی به‌سه‌ردا هات و دیسانه‌وه کارمای گشتی خه‌لکی کوردستان پر بووه‌وه له وزه‌ی ترس و تو‌قین له چه‌کی کیمیا‌یی، به‌لام گه‌رانه‌وه‌ی خه‌لک و دووباره راپه‌پینه‌وه هاوسه‌نگییه‌کی له کارمادا دروست کرده‌وه. ماوه‌یه‌ک ئارامی و بو‌ژانه‌وه‌ی ئابووری و هه‌بوونی ئاسایش له کوردستاندا وزه‌ی باشی به‌ره‌مه‌ینا، به‌لام شه‌ری ناو‌خو‌یی سه‌رتاپای وزه‌کانی به‌نیگه‌تیف گو‌ری و کاردانه‌وه‌ی زو‌ر تووندوتیژی هه‌بوو که تا ئیستاش شو‌ینه‌واری ماوه. په‌یماننامه‌ی ئاشتی نیوان حیزبه سه‌ره‌کییه‌کانی کوردستان ریزه‌یه‌ک دل‌نیا‌یی هینایه‌وه و به‌وه‌ش دووباره بریک وزه‌ی پۆزه‌تیف دروست بووه‌وه، به‌لام چونکه هه‌موو ئه‌مانه‌ی که باسم کرد له خو‌وه روویان داوه و به به‌نامه‌وه کاری بو‌نه‌کراوه، بو‌یه دوا‌ی کۆتاییهاتنی شه‌ریش، له کارمای گشتی خه‌لکدا تارماییه‌کانی تووندوتیژی به ته‌واوی نه‌سه‌راپه‌وه. سه‌رپه‌نه‌وه‌ی وزه‌ی تووندوتیژی و تارماییه‌کانی بارو‌دو‌خه نا‌اساییه‌کانی هه‌ر و لا‌تیک پیو‌یستی به به‌نامه‌ریژی هه‌یه له لایه‌ن که‌سانی پسپۆره‌وه و سه‌ردارانی ئه‌و و لا‌ته‌ش پیو‌یسته وه‌ک پرسیکی گ‌رنگ با‌یه‌خ و پی‌شتری‌تی بده‌ن، چونکه پرسیکی گ‌رنگ و ژیا‌نییه و ئه‌گه‌ر ده‌سه‌لا‌تی مه‌به‌ستی بی‌ت دوا‌پو‌ژ بباته‌وه، پیو‌یستی به‌وه‌یه له ئه‌م‌پو‌وه رووناکی له ده‌روونی خه‌لکی ئه‌و و لا‌ته‌دا برو‌ینی و کارمای و لا‌ته‌که و تاکه‌کانی ئه‌و و لا‌ته له وزه‌ی نیگه‌تیف پاک بکاته‌وه.

ئه‌گه‌ر باس له و لا‌تی عی‌راق بکه‌ین و به نیگایه‌کی ده‌روونناسیانه له کارمای گشتی و لا‌ت و مرۆقه‌کانی ئه‌و و لا‌ته بروانین، تازه و دوا‌ی هاتنه‌سه‌رکاری رژی‌مکی دیکه له دوا‌ی رژی‌می به‌عه‌سه‌وه، که ئه‌مانیش به هه‌مان شیوه له ئایدو‌لوژیای تووندوتیژییه‌وه ئیله‌ام وه‌رده‌گرن، چاره‌سه‌رکردنی نزیک‌تره له مه‌حاله‌وه و هی ئه‌وه نییه تا ماوه‌یه‌کی دریزخایه‌ن چاوه‌ری‌ی سه‌قامگیربوونی ئاشتی لی‌ بک‌ری‌ت. به‌لام کوردستان جیگه‌ی مه‌به‌ستی ئیمه‌یه و به حوکمی دیفاکتو له دوا‌ی راپه‌پینه‌وه وه‌ک و لا‌تیک جیاواز له عی‌راق به‌ریوه چوو و ده‌ک‌ری به تاییهت و به جیاواز با‌سی لیوه بک‌ری‌ت و له رووی ده‌روونییه‌وه به‌نامه بو‌ ئاساییکردنه‌وه‌ی داب‌ن‌ری‌ت. پیو‌یستیشه هه‌موو بیرکردنه‌وه‌یه‌کی پۆزه‌تیف به ئاراسته‌ی ئاشتی و ئاساییکردنه‌وه و پاک‌کردنه‌وه‌ی کارمای مرۆقه‌کان به گشتی، له لایه‌ن به‌ریوه‌به‌ران و دل‌سو‌زانه‌وه به هه‌ند وه‌ربگیریت بو‌ ئه‌وه‌ی له ریگه‌ی پلانی عه‌قلانییه‌وه کۆتایی به کولتووری تووندوتیژی به‌نی‌ری‌ت.

پیاده‌کردنی تووندوتیژی به تاییهت به‌رامبه‌ر به که‌سانی بی‌تاوان، بو‌ نمونه‌که‌له‌ کرداره خو‌کوژییه‌کاندا سه‌دان که‌س پیوه ده‌بن، یاخوود له و ره‌شه‌کوژیانه‌ی که به‌رامبه‌ر به ئافه‌رت ده‌ک‌ری‌ن، یان ئه‌و گه‌مارۆ ده‌روونییه‌ی که ده‌بی‌ته هو‌ی خو‌کوشتن و خو‌سوتاندنی سه‌دان ژن و ده‌یان گه‌نج، هه‌موو ئه‌مانه له‌ویدا ته‌واو نابن که مرۆقه بی‌تاوانه‌کان ده‌مرن و له گو‌رده‌ن‌ری‌ن، به‌لکه ئه‌و تاوانانه له شیوه‌ی وزه‌ی ره‌شی قه‌ترانی له نیو ئه‌و جوگرافیا‌یه‌دا که تاوانه‌کانی تی‌دا ئه‌نجام دراوه به‌ره‌م دی‌ت و به به‌رده‌وامیش له که‌سه‌یکه‌وه بو‌ که‌سه‌یکێ تر ده‌روات و تاوانیش تاوانی دیکه‌ی لی‌ ده‌بی‌ته‌وه. ئا ئه‌مه‌ش به‌هو‌ی ئه‌و سیسته‌مه سروشتییه‌وه‌یه که تاییهت به به‌ره‌مه‌ینان و ئالوگۆری وزه‌وه.

نه بوو، ئه مه جگه له وهی که هه مان وزه ی نێگه تیف سه رتا پای و لات هه که شی گرت هه وه و ئه گه ر ورد سه رنج ده بین ده بین له وه ماوه یه دا له هه موو کاتیکی تر تا وان و تووندوتیژی له سه رانه سه ری و لات دا زیاتر بوو. وزه ی نێگه تیفی تووندوتیژی رێک وه کو په تا ی کولێرا و گرانه تا و ئه نفله وه نزا ی بالنده و نه خۆشیه گوازا وه کانی دیکه یه، به لام ئه میان کاریگه ری تر سنا کتری هه یه. ئی مه ده بین که باس له په یدا بوونی نه خۆشی کولێرا ده کریت، به رپرسانی تایبه ته مند له و لات دا ده ست ده که ن به بلا و کردنه وه ی هۆشیاری بۆ خۆ پاراستن له وه نه خۆشیه، یان بۆ به رگرتن له نه خۆشی هه ندی رێنوما یی بلا و ده که نه وه، به لام هه تا ئیستا که س بی ری له وه نه کرد وه ته وه چۆن کارما ی مرۆقه کانی ئه م و لات هه له قا یروسی نادیا ری په تا ی تووندوتیژی پاک بکاته وه. ئه گه ر کولێرا و ئایدز و گرانه تا میکرو ب و قا یرو سه کانی ناسرا ون و کاریگه ریا ن له سه ر با ری فیزیکی و جه سه ته ی مرۆقه کانه وه هه یه، ئه مه ی که په یوه سه ته به تووندوتیژییه وه له کارما ی مرۆقا جیگه ره و په یوه ندی به با ری ده روونی و رۆحی مرۆقه وه هه یه، زۆر روونیشه و له رووی زانسته شه وه دانپێدانرا وه که زۆر به ی زۆری نا ره جه ته یه جه سه ته یه که نه په یوه ن دیا رن به نا ئارامی ده روونی و رۆحی مرۆقه وه و به نه خۆشیه سایکۆسۆماتیکیه کانی، یان نه خۆشیه کانی کارما ناسرا ون. ئه وان هه ی که به ده رمان چاک نا کرینه وه و ته نها به ها وسه نگ کردنه وه ی سه رچا وه کانی وزه ی ده روونی و رۆحی مرۆق ده کریت چاره سه ر بکری ن.

که واته:

- بۆ ئه وه ی چیدی تووندوتیژی نه بیته خوو، نه چیت ه کارما وه و تا وان به ره م نه هی نی،
 - بۆ ئه وه ی شو ی نه واره کانی وزه ی ره شی سا لانی پێشووی ژبێ ده سه لاتی به عس له کارما ی مرۆقی کوردا بس پرینه وه،
 - بۆ ئه وه ی شو ی نه واره کانی شه ری گه رمی ناوخۆ، شه ری سا ردی را گه یان دن و رق و کینه کانی سا لانی زووی نیوان لای نه نه سیا سییه کانی له ده روونی مرۆقی کوردا ده ر بکری ت،
 - بۆ ئه وه ی کو شتن و ره شه کوژی ژنان کو تایی پێ به ی نری ت،
 - بۆ ئه وه ی تیروانینیکی تازه دروست بی ت و وه رچه رخان له بی رکردنه وه دا دروست بکری ت،
- پێویستمان به پاک کردنه وه ی کارما ی گشتی مرۆقی کوردا هه یه، که ئه مه ش به پرۆ سه یه که ده کریت و پێویستی به میکانیزی ده روونی هه یه که هه ر یه که له مرۆقه کانی خۆیا ن ده تا ون بن به به شیکی له چاره سه ری به مه رجیک ئاماده ی ئه نجامدانی گو ران بن له سی سه ته می بی رکردنه وه ی نێگه تیفی خۆیا ندا به ره و ئا راسته یه کی پۆزه تیف، چونکه بی رکردنه وه ی پۆزه تیف ده بیته هۆی به ره مه هیانی وزه ی پۆزه تیف له مرۆقا دا.

هه ر یه که له ئی مه خا وه نی کارما ی تایبه ت به خۆمانین، به لام هه مو وشمان پێکه وه وه کو گه ل و نه ته وه ش کارما یه کی ها وبه شمان هه یه. کارما ی تایبه تی هه ر یه که مان بریا ری چۆنی تی به شیکی بچوکی ئه و کارما گشتیه ده دا ت، بۆیه زۆر گرنگه بتوانری ت به شه کانی ئه و کارما یه به تا ل بکری ته وه له وزه ی خراپ و تزی بکری ت له وزه ی باش، به تا ل بکری ته وه له وزه ی رق و بی سو زی و پر بکری ت له وزه ی خۆشه ویستی و ها وسو زی، ئه مه ش را سه به پرۆ سه یه که و زنجیره یه که هه نگاوی یه که له دوا ی یه که ده کریت، به لام له کاتی گرتن بۆ ئه م مه به سه ته ئی را ده ی تا که کانی خۆیا ن و ئی را ده ی سه رکر دا یه تی کورده بۆ بنا تا نه وه ی مرۆیی و پاکر کردنه وه ی کارما کانی، چونکه بۆ ئه م مه به سه ته پێویستمان به پسپو ری بوا ره کانی وزه و رۆح و ده روون هه یه که لی بکو لنه وه له دۆخه کانی و رێگه چاره دا بنی ن بۆ پاکر کردنه وه ی کارما ی هه ر تا کی له پێناوی بن بر کردنی هه ستی تووندوتیژی لای مرۆقی ئی مه.

www.kurdistan.net.org

1:19 27-11-2007 به‌کاتی ناوه‌ندی ئه‌وروپا

ئێستا که زانیمان یاسای یه‌که‌مین و هه‌ره‌گرنگی سروشت و گه‌ردوون یاسای خۆشه‌ویستییه و سه‌رپه‌چیکردن له‌و یاسایه‌ خراپه‌کاریه‌کان و تاوانه‌کان و تووندوتیژییه‌ جو‌راوجۆره‌کانی لێده‌که‌وتیه‌وه، که‌واته‌ بۆ چاره‌سه‌رکردنی ئه‌و نه‌هامه‌تیانه‌ و بۆ گۆڕینی وزه‌ی نیگه‌تیف به‌ هی پۆزه‌تیف ئه‌وه‌مان پێویسته‌ که‌ په‌یره‌وی یاسای خۆشه‌ویستی بکه‌ین. ئه‌وه‌ی ده‌روونناسه‌کان و بیرمه‌ندان و فه‌یله‌سوفه‌کان و پێغه‌مبه‌ره‌کان و خوداش جه‌ختیان له‌سه‌ر کردۆته‌وه، ته‌نها ئه‌م یاسایه‌یه، ئه‌گه‌ر په‌یره‌وی بکری‌ت، مرۆف به‌خته‌وه‌ر ده‌کات، مرۆفیکه‌ی به‌خته‌وه‌ریش ئه‌و که‌سه‌یه‌ که‌ کارمای پاکه‌.

ما ویه‌ تی